

**ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ“
БЛАГОЕВГРАД**

SOUTH WEST UNIVERSITY
"NEOFIT RILSKI"

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. д-р Станимир Трифонов

За дисертационния труд на Иво Николов

„Трансмедиен проект: етапи, управление, финансиране“

представен за присъждане на образователна и научна
степен „Доктор“ по професионално направление
8.4 „Театрално и филмово изкуство“

С научен ръководител проф. д-р Цветан Недков

Динамиката на развитие на аудиовизуалната индустрия през XXI в. е толкова висока, че често тя убягва дори на подготвените познавачи на тази сфера в съвременната култура.

Затова появата на млад автор е много приятна изненада. Иво Николов е написал респектиращ по съдържание и обем дисертационен труд със заглавие „Трансмедиен проект: етапи, управление, финансиране“, кандидатствайки за научната и образователна степен „доктор“.

Темата ме интересува още с представянето ѝ при кандидатстването на докторанта в катедрата ни. Тя се отнася към нова за развлекателния бранш възможност, която има развой както в научна, така и в практическа посока. Появата на този труд в научното и образователно пространство ще създаде предпоставки за желаещите да приложат своят потенциал в областта и им покаже възможностите и ограниченията на трансмедията. Създаването на мозайки от самостоятелни сюжети в различни медии като креативен похват е новост не само за България, но и за света: у нас заради малкия пазар и спорното владение на модерните медии; Европа и Азия пък могат да се похвалят с малко на брой и не много популярни примери. Американската гилдия на продуцентите първа даде дефиниция що е то „трансмедиен проект“ и „трансмедиен продуцент“. Така се свързаха развитата от началото на XXI век теория с натрупания до момента холивудски опит.

Дисертационният текст обглежда положителните и отрицателни страни на един културен феномен, който пряко засяга филмовата индустрия и я променя основно. Граничният характер на изследването предполага познаване и проучване на множество допълнителни индустрии: компютърни и конзолни игри, графичен дизайн, анимация, управление, драматургия, софтуер, хардуер и др. подобни. Към него могат да се добавят и множество бъдещи елементи, тъй като трансмедийният проект е отворена система с възможности за привличане на всякакви технологии и канали.

Важна отличителна черта на дейността докторанта е, че необходимите познания той е усвоил не само от статии, доклади и литература, а и чрез практика – участие в курсове, конкурси и проекти. Това ме убеждава, че г-н Иво Николов ще продължи да разработва проблема както от теоретическа гледна точка, така и от утилитарна. Доказателство за това е и фактът, че темата се явява развой на магистърската му теза, в която са представени трансмедийните и интерактивни филмови проекти от научна и практическа гледна точка.

Видно е заявеното желание натрупаното теоретическо изследване на проблема да прелее в практическо и да се появят в националния културен контекст български трансмедийни проекти. Именно поради това дисертационният труд завършва с два разработени на теоретично ниво проекта – един върху Елин Пелин и друг- като стратегия за собствен проект с етапи и описание на достигнато ниво.

В структурно отношение „Трансмедиен проект: етапи, финансиране, управление“ има увод, изложение в две глави и заключение.

Първата глава от изложението е съставена от две подточки, а втората-девет. Общият обем на труда е 203 страници като в него са включени 18 визуализации. Библиографската справка е от общо 147 източника, от които 43 заглавия са на български и 104 са на английски език. Добре би било, обаче, да има и няколко лични визуализации като таблици и модели на докторанта, за да се онагледят неговите визуални и аналитични способности.

Също така: като използвани източници прекалено преобладават разпространяваните в интернет, както текстове от свободната енциклопедия, независимо, че последните са обвързани с много допълнителни официални препратки, както и че са постоянно обновявани. Ала разбираема е трудността в намирането на подобна литература, още повече на български, за един нов и тепърва развиващ се феномен, който е обвързан само с чужди за нас реалии.

Уводът помага да се навлезе в изследвания проблем. Ясно и кратко са заявени необходимостите за това: обект и предмет на дисертационния труд; актуалност на трансмедията; заложените цели и задачи на труда; предпочетената методология.

Определена е и изходната за целта хипотеза: трансмедийните проекти като качествено ново и специфично културно явление на съвременната развлекателна индустрия, което навлиза в ежедневието на зрителите, превръщайки ги в активни потребители не само на изкуство и масова култура, но най-вече на медийни продукти. Този процес не е временна мода и вероятно ще продължи да еволюира чрез въвеждането на различни пазарни стратегии; включването на всякакви медии и форми на комуникация.

Формирането на специфична активна търсеща публика и съвременните изисквания за интерактивна комуникация ще доведат до обучението на различни типове продуценти, сценаристи, режисьори и други специалисти. Но като всяко явление, то има и своите отрицателни страни – отразява се негативно върху ниши и жанрове,

фрагментира бъдещата публиката поради наличието на много на брой големи Вселени с развиваните в тях сюжетни линии и медийни канали.

Кандидатът е предпочел конвенционалното разделение на изложението на две глави – теоретическа и практическа. За по-голяма прегледност първата се състои от две точки: в началото е изяснено възникването и развитието на културно-медийния феномен, обяснени са близки по значение термини като „мултимедия“ и „кросмедия“.

Във втората точка на първа глава са представени от теоретическа гледна точка етапи, финансиране и управление на подобни проекти. Засегнати са и отрицателните черти на разглеждания въпрос. Използвани са примери на специалисти за създаване на обективна картина. Отделено е място и на българската реалност. Важно е да се отбележи наличието на противоположни мнения за това явление – както позитивни, така и негативни.

За мен би било интересно да видя още по-обобщена картина на отрицателните мнения след изминаването на десетилетия от полагането на основите от Хенри Дженкинс: дали те още са валидни? А и споменатата липса на „видеоигри“ в определението на Американската гилдия на продуцентите в киното-какво означава тя за теорията и дали практиката се влияе от нея.

Втората глава на изложението е практическата. Съставена е от девет точки като последните две са посветени на авторските проекти на докторанта.

Първите седем засягат реализирани и добре разпознаваеми проекти в областта на развлекателния бранш, които имат своите позитивни и отрицателни страни и са реализирани през последните години или преди десетилетия. Възможността за обръкване при представянето им докторантът е избегнал чрез разделението според медийния канал, в който даден проект е стартирал и който се превръща в основен за историята. Така са се обособили следните седем точки: книги, комикси, филми, сериали, игри, анимация и реклама. Направеното разделение е добро решение, защото едновременно посочва връзката с теорията и указва различните страни на всеки канал. Представените стратегии са разнообразни и дават възможности за комбинирането им в уникални последователности. Всяка от тези точки завършва с обобщение за медията и препоръка за мястото ѝ в стратегията на бъдещ проект.

Възможно е тук да се анализира още по-детайлно практиката в България с проблемите и възможностите на каналите, които са развити. Докторантът се е постарал да даде мнението си в тази насока, но можеше да се посочат още конкретни примери и практики в основните за страната канали.

В последните две точки на втората глава на изложението е обърнато специално внимание на българската действителност от практическа гледна точка и са изложени детайлно два авторски трансмедийни проекта.

Тук би било по-уместно да се представи реализиран игрален пълнометражен проект от последните години и възможностите пред неговите създатели за използване на множество канали. Има филми, които имат своите сайтове и срещи с публика, но очевидно нещо не им е достигнало, за да се разраснат до трансмедийни проекти.

На представените два авторски проекта положителната страна е различният подход, демонстриран в тях. Първият е адаптация на известно литературно произведение. Докторантът е определил медийни канали и решения за сюжетите в тях според наличния текст и възрастови таргет групи. Вторият представлява стратегия за набиране на популярност и изграждане на собствен проект; представени са етапите, целите и заложените периоди. Но за всеки специалист би бил интересен по-детайлен анализ на различните канали. Макар че част от тези елементи са фирмени тайни и се менят с годините.

Дисертационният труд „Трансмедиен проект: етапи, управление, финансиране“ на кандидата за научна степен „доктор“ Иво Николов завършва с изводи и заключение. Заложените в хипотезата твърдения са потвърдени. Развитието на технологиите не позволява създаването на формула. То е подчертано и от докторанта – точно поради тази причина е препоръчително да се следят научните публикации по темата и да се използват анализите в тях за нуждите на практиката.

Заложените са и бъдещите научни разработки и статии, които Иво Николов има амбиция да развива, следейки и анализирайки този културно-медийен феномен. Надявам се, че ще има нови проекти и стратегии за развитието на идеи в развлекателната индустрия по тази схема.

Запознавайки се подробно с текста на дисертацията, мисля, че настоящият труд е важен и има определен принос в развитието на филмовата теория и практика не само поради актуалността на проблема. Граничният характер на културно-медийния феномен „трансмедийен проект“ изисква знания от множество области и запознаване с работи на специалисти от различни професии, за да бъде направен задълбочен анализ. А в това Иво Николов е успял.

Достиженията му са:

1. Темата е малко позната в България.

2. Представя теоретичните основи на набиращото все по-голяма популярност в световната развлекателна индустрия културно явление „трансмедияен разказ“, като са посочени различни възможности за създаване на проект в тази посока.
3. Запознава ни с популярни и реализирани в практиката проекти на световно равнище – достигнато ниво, начин на управление, възможности за финансиране, избор на първа медия, допуснати грешки, отразени слабости, печеливши стратегии, оригинални решения
4. Представено ни е достигнатото от трансмедияен разказ в България – както на теоретическо, така и на практическо ниво. Видно е, че това културно явление тепърва ще се развива у нас.

Препоръки:

1. Да по- прецизен в балансирането на обемите, отделяни на различните проекти.
2. Да представи нови технологии, които ще имат въздействие върху трансмедията в следващите години.
3. При анализирането на българския културен контекст да разшири вглеждането си в близки до трансмедията проекти.

Активност на докторанта

През трите години на обучението по докторската програма г-н Иво Николов полагаше усилия да изпълнява задълженията си и да се развива в избраната насока. Участваше в конференции; има практически опит като сценарист и изпълнителен продуцент на документален филм, който е елемент от трансмедияен проект. Трупа опит на различни позиции във филмовата индустрия, кандидатства като продуцент за финансиране. Създава собствени художествени разкази, с които участва в конкурси и четения – основен етап в развитието на един трансмедияен проект.

В съответствие с приетия план за определеното време той представи две публикации до завършването си. Те са свързани с разглеждания проблем като го представят от различна гледна точка.

И накрая искам да се обърна с апел към уважаемата държавна комисия на г-н Иво Николов да му бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“, за което аз гласувам с категорично „за“.

16 юни 2021 г.

Проф. д-р Станимир Трифонов